

עלי שור

שערי הדרכה

חלק שני

נסיון

להדריך את בן דורנו
בכניסתו לעבודה מוסרית

לוקס וחובר

בסיעתא דשמיא וכוונת הרבים

לא יהיה לך בביתך איפה ואיפה, גדולה וקטנה. אכן שלמה וצדק יהיה לך, איפה שלמה וצדק יהיה לך למען יאריכו ימין על האדמה אשר ה' אלקיך נתן לך. כי תועבת ה' אלקיך כל עושה אלה כל עושה עול. וזכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים"
רש"י: "זכור את אשר עשה לך — אם שקרת במידות ובמשקלות הוי דואג מגרוי האויב, שנא' מאוני מרמה תועבת ה' וכתוב בתריה בא וזון ויבא קלון" (סוף כי תצא).

כאן באה מצות זכירת עמלק בהמשך לאזהרת שקר במידות. והראיה על המשך זה היא ממשלי יא, א "מאזני מרמה תועבת ה' ואבן שלמה רצונו". מתקשה שם רבינו יונה על מה הווקע שלמה המע"ה לכתוב דבר זה שכחוב כבר בתורה, ומדייק הוא מהמשך הכתובים כי עצם מידת הכרעת שקר היא תועבת ה', וכן מאזני מרמה, אע"פ שלא הונו בעליהן בהן, כי מציאותן אצל האדם היא תועבה. הגר"א בפירושו הפסוק מוסיף: המודד עם אבן שאינה שלימה ואפילו מוכר ביושר, שמנכה מן הדמים לפי ערך ההסרון במשקל — אינו עושה רצונו ית', כי רק "אבן שלמה רצונו", ויש למדוד דווקא עם אבן שלימה. ואחרון אחרון הרלב"ג כתב שם: "הנה תועבת ה' מי שישקול הדעות במאזני מרמה והוא אשר לא ידע להזהר בעיונו מהדברים המטעים, ואמנם רצונו הוא שישקלו אותם באבן שלמה שלא תוספת ולא הסרון וזה אמנם יהיה בשמירת הדרכים והסדרים אשר יישירו האדם לשמרו מהטעות בעיון".

גם על פי פירושי רבינו יונה והגר"א יש להבין, כי אזהרת התורה בפרשה אבן שלימה איננה מסתפקת באיסור גזל בעלמא, אלא איסור חדש יש כאן כי עצם מציאות אבן ואבן בבית היא תועבה. אפילו אם אין כוונת האדם להשתמש בהן, ויש לנו לומר, כי אותו ענין שקראנו "מחשבה מרהקת ומחשבה מקרבת" במילי דשמיא, הוא ענין "מאזני מרמה" במילי דעלמא. עצם מציאותה של מאזני מרמה בבית הוא מסוד המרחק שהיא תועבת ה', וברלב"ג מפורש הענין ממש בדומה למה שנתבאר לעיל בפרשת "ויבא עמלק", וזכור כי הדברים עמוקים הם.

משמואל

תצא

שם

והנה מה שיש בכח אומה"ע ללחום נגד ישראל הוא מחמת קטרוג מה נשתנו אלו מאלו באמנם שנמצאים גם בישראל בעלי עבירות, ולהיפוך נמצא גם באומה"ע עושי קצת מצוות כבש"ס ב"ב (י:) בפסוק ביבוש קצירה תשברנה כשיכלו קצת המצוות שעושין האומות, עיי"ש. אך ידוע שאומה אינם רודפין אחר כוונת התורה וקצת המצוות שעושין הן רק מה שנאמר בפירוש, ובלעם שהי' נביא אומה והי' מבקש קרבת אלקים כתיב בי' (במדבר כ"ד) לא אוכל לעבור את פי ה', ודייק כ"ק אבי אדמו"ר וצללה"ה מלשון את מי היינו הנאמר לו בפירוש, וע"כ אף שהבין שאין רצונו של הקב"ה לקלל את ישראל הי' מהדר ועושה כל טעדי אולי יעלה בידו לקלל, ומדה זו היא בכל האומות אפי' בכשרים שבהם. וע"כ כשישראל מקיימין מצוות מדות ומשקלות, ומחמת זה יש בידם פלס ומאזני משפט ורודפין אחר כוונת התורה, בזה נסתם פי המקטרגים, ומובן שאם ח"ו להיפוך אם שקרת במדות ומשקלות או הוי דואג מגירווי האויב:

ונראה שזהו ענין מלחמת ישראל ביום ר"ה, ומחמת שישראל קדושים הם ורודפים אחר כוונת התורה ומקדשין עצמם במותר להם ע"כ נצחין דינא. אבל אין יוצאין בדיבור לבד, וצריכין לזה הכנה דרבה שיהי' קבוע בלב ולא לשעתו בלבד. ונראה שמוסד לזה חודש אלול שנפתחו י"ג מכילין דרחמי, לעומתו מתעוררת בישראל עומק נקודת הלב יותר מכדי מדתו, ואיש הנלכב יוציאה לפועל יום אחר יום עד שיעשה קבוע בנפשו כיתד שלא תמוט וישראל נוצחין דינא:

שנת תרפ"ג

ברש"י אם שקרת במדות ובמשקלות הוי דואג מגירווי האויב. נראה לפרש איך זה מדה במדה יתר משאר עבירות. דהנה כ"ק אבי אדמו"ר וצללה"ה הגיד במ"ש בשלמה המע"ה (מ"א ג' כ"ח) כי חכמת אלקים בקרבן לעשות משפט. כי ההפרש בין איסור להיתר שזה מצד הקדושה וזה מהס"א איננו כ"כ רבותא כמו להפריש בין דברים ששניהם מסטרא דקדושה אלא שזה שייך לזה וזה לזה, וצריכין לזה חכמה יתירה. וזה עצמו הענין מה שתיקן שלמה עירובין ונט"י, כי עירובי חצירות ששניהם רה"י אלא שזה של זה וזה של זה, דומה קצת לפי היישרת חכלתו מעין רה"ר ורה"י, וכן נט"י לתורות שיהי' מובדל גם מדבר היתר, עכת"ד. והנה לעומת זה באדם להפריש לעצמו בין איסור לבין ההיתר איננו כ"כ רבואה כמו לקדש עצמו במותר לו, אף שהכל היתר, לזה צריך פלס ומאזני משפט להיות רודף אחר כוונת התורה, ויש לומר שמצות צדק משקולות בפועל היא מסוגלת להיות בכחו לפלס מעגל דרכיו לרדוף אחר כוונת התורה, כי המודד נקרא דיין כברש"י (ויקרא י"ט ל"ה) ומסוגל להיות דיין לעצמו כדרך הנ"ל, ומולן שלהיפוך אם שיקר במדות ומשקולות שוב אין בכחו לשפוט משפט צדק לעצמו:

ישבת "הכחלת" ירושלים
לעילוי נשמת
ר' לוי ב"ר משה כלארתי ז"ל
תרוסת אשתו וילדיו - לוונדון